

Graszaad op weg terug

Door lage prijzen en grote voorraden is de graszaadteelt de afgelopen jaren bijna gehalveerd. Inmiddels lijkt de bodem bereikt en herstelt de markt zich. Het areaal groeit, al is dat wel in een beperkt aantal soorten. Voor loonbedrijven blijft het aantrekkelijk.

Het rijtje Claas-combines bij loonbedrijf Hage in Scherpenisse is indrukwekkend. Zes stuks suggereren dat hier de oogstmachines staan om alle graangewassen op Tholen en Sint Philipsland te oogsten. Was het maar zo, lacht Kees Hage, één van de drie vennoten. "Helaas blijven we daar nog ver vandaan, al is tussen de 450 en 500 hectare tarwe en nog 150 hectare graszaad best een mooie oppervlakte. En gelukkig hebben we hier nog behoorlijk wat teelt van bloemenzaad, dus daar kunnen we ook nog wat uren in kwijt."

Hij erkent direct dat het bedrijf hiermee overgemechaniseerd lijkt, maar meent ook dat het niet anders kan. "Tarwe is echt een emotieteelt. Het brengt het minst op, maar het moet het snelst van het land. Eén dag wachten kan nog, maar twee of zelfs drie is eigenlijk onmogelijk. Klanten zijn gewoon steeds ongeduldiger. Een ontevreden klant aan de telefoon is het ergste wat er is, dus houden we een combine liever wat langer aan en zorgen dat we snel op veel plaatsen aan het werk kunnen. Het rendement is daardoor niet hoog, maar we houden de boel wel rustig."

Graszaad compleet

De extra oogstcapaciteit is bij het bedrijf ook nuttig bij een van de andere hoofdteelten, de graszaadteelt. Hage vervult een belangrijke rol in de keten tussen akkerbouwer en afnemer, in dit geval Innoseeds. Niet alleen wordt de oogst uitgevoerd, het bedrijf verzorgt ook de opslag en eventueel het drogen. Dat maakt het voor Hage een interessant gewas. "Dankzij onze specialisatie mogen we ook bij akkerbouwers die zelf een combine hebben toch het graszaad dorsen", vertelt Kees. Het heeft alles te maken met kennis en kwaliteit, stelt Jan Willem Hage, die zelf ook altijd op de combine zit. "Bij tarwe zie je direct of je veel verliezen hebt, bij graszaad is het echt kijken: ligt er gewoon wat kaf of is het nog zaad? En ook de afstelling luistert nauw. Graszaad dorsen is nog echt een kunst." Het bedrijf verzorgt de hele oogst. Eerst wordt er gemaaid met twee

Mark en Kees Hage hebben een sterk agrarisch georiënteerd loonbedrijf, met als specialisatie de graszaadteelt.

zelf ontwikkelde maaiers op een oude John Deere-hakselaar. De maaier is vier meter breed en om te voorkomen dat over het gemaaid graszaad wordt gereden, staat de oude hakselaar op een spoorbreedte van vier meter. Voor het transport over de weg zijn aan één kant schuifassen gemonteerd, zodat het voertuig op de weg binnen de wettelijke grenzen van drie meter komt. "Het is nog steeds op het randje, maar tot nu toe hebben we nooit problemen gehad."

Het bedrijf scoort goed in de oogst, omdat er volgens Kees Hage slim gebruik wordt gemaakt van de beschikbare capaciteit. "We gaan bijna standaard met twee combines naar een klant. Dat vinden ze mooi en het geeft ons de mogelijkheid om percelen die oogstrijp zijn ook snel weg te werken. Dat is ook voor Innoseeds belangrijk, want je krijgt mooie uniforme partijen. Als het uitkomt, gaan we ook gerust met drie combines aan de slag, om zo maximaal van goede oogstmomenten te profiteren."

Geen gewasbescherming

Hoewel het bedrijf gespecialiseerd is in akkerbouwloonwerk doet het niets aan gewasbescherming. "De spuit is op de meeste bedrijven het enige werktuig dat rendabel is. Daarbij moet je altijd vroeg in de ochtend of laat in de avond spuiten. Laat ze dat dus zelf maar doen", grijnst Mark Hage.

Het beperkte middelenpakket voor de graszaadteelt is volgens hoofd graszaadteelt Wim Geluk van Innoseeds ook een van de redenen dat het aantal

soorten dat in Nederland wordt geteeld steeds kleiner wordt. "Aan de ene kant zien we een mondialisering. De teelt vindt daar plaats waar de opbrengst het hoogst is, transport is dan geen probleem. Aan de andere kant heb je de teeltbeperkingen. Teelt vindt alleen daar plaats waar de groeiomstandigheden optimaal zijn en waar je nog de beschikking hebt over een goed middenpakket voor de onkruidbestrijding."

In Nederland lijkt de teelt zich te concentreren op Engels raaigras en rietzwenk, twee soorten die in ons land ook veel worden verwerkt. Bij Innoseeds is de stijgende lijn te zien in de groei van het areaal. Lag er vorig jaar in Nederland nog minder dan 11.000 hectare graszaad, dit jaar lijkt dat al weer te groeien naar 14.000 hectare. Met 7400 hectare neemt Innoseeds daarvan ruim de helft voor zijn rekening.

De stijgende behoefte aan graszaad is terug te zien in de prijs. Lag deze in 2008 nog op € 65,- per 100 kilogram, inmiddels is dat € 115,- als minimum, waarbij Innoseeds een marktafhankelijke participatiebonus kent. De prijs die de akkerbouwer krijgt, kan daarmee oplopen tot € 130,- à € 150,- per 100 kilogram. De veel hogere prijs is noodzakelijk omdat de voorraden graszaad zijn teruggelopen tot een volgens Geluk kritisch niveau. "We hebben er dus alle belang bij dat telers en ook loonwerkers worden gestimuleerd om de graszaadteelt weer in het bouwplan op te nemen."

Tekst: **Toon van der Stok**

Foto's: **van der Stok, Hage**

Graslandvaria

Doorzaaien als alternatief

Nu de graslandvernieuwing onder druk staat, neemt ook de aandacht voor doorzaaien van grasland sterk toe. De afgelopen maanden is daar door loonwerkers al fors in geïnvesteerd. Hoewel er in Nederland weinig onderzoek naar is gedaan, blijkt uit het buitenland dat dit een duidelijke verbetering van de grasmat kan geven. Met name in Engeland en Duitsland is hier wel langdurig onderzoek naar gedaan. Daar blijkt jaarlijks of om de twee jaar doorzaaien te leiden tot opbrengstverhogingen van maximaal tien procent en een 50 VEM hogere voederwaarde. De extra opbrengst wordt daarbij geschat op € 300,- tot € 350, ruim voldoende om de kosten van zaaizaad en arbeid en machines goed te maken. Dit jaar start ForFarmers in Nederland een meerjarig onderzoek om vast te stellen of doorzaaien ook in Nederland een echte meerwaarde heeft.

iSeed werkt beter

Bij het doorzaaien heeft Innoseeds goede ervaringen met het gebruik van iSeed. Dit is gecoat zaad met in de omhulling een kleine hoeveelheid stikstof en fosfaat. Beide zijn direct beschikbaar en zorgen ervoor dat de plant sneller een groter wortelstelsel vormt en de stikstof zorgt dat het gras snel doorgroeit. Dit lijkt zeker bij doorzaaien een voordeel. Bij het doorzaaien lijkt het voordeel van iSeed vooral het iets hogere gewicht. Daardoor valt het zaaide eerder op de grond en blijft het niet hangen in het bestaande gras. Rollen na het zaaien geeft een positief effect, doordat het zaad nog beter in contact komt met de ondergrond.

Veehouders moeten nu ruimte creëren voor vernieuwing

Bij Innoseeds kijken ze met de nodige zorg naar de nieuwe Europese regelgeving die in aantocht is. Vooral de regels rondom duurzaam produceren baren verkoopdirecteur Peter de Bruin zorgen, zeker voor de wat meer intensieve melkveehouderij in Nederland. "Zoals wij de nieuwe voorstellen lezen, wordt het straks moeilijk om blijvend grasland regelmatig te vernieuwen. Terwijl we in ons land behoefte hebben aan grasland met een hoog productievermogen, niet alleen in hoeveelheid, maar ook in kwaliteit. In de nieuwe regels wordt dat moeilijk, want je krijgt onderscheid tussen permanent beteelde gronden en gronden met een roulerend teeltschema. Voor de eerst groep, vooral de graslanden, gaat gelden dat je maar vijf procent per jaar mag omzetten, wil je de toeslagen behouden. Dat zou betekenen dat je nog maar eens in de twintig jaar een perceel kunt vernieuwen. Veel te weinig om bij te blijven."

Meer mogelijkheden zijn er binnen het roulerend gebruik, al komen ook daar lastige voorwaarden. De belangrijkste: voor subsidie moeten in het schema minimaal drie gewassen voorkomen. "Afwisselen met alleen maïs kan dan niet meer. Je zult er dus nog een gewas tussen moeten voegen om je subsidie te behouden. Het systeem dat proefboerderij De Marke beproeft, lijkt dan het beste: na gras eerst maïs en dan een tussenteelt van tarwe. Dan kun je ook op een mooi moment weer gras inzaaien."

Wie van die mogelijkheden gebruik wil maken, zal voor het referentiejaar 2014 moeten zorgen voor voldoende wisselgeld. "Je komt alleen in aanmerking voor de categorie roulerend grondgebruik als dat in de voorgaande jaren al geldt. Wie dus ruimte wil houden voor graslandvernieuwing zal de komende jaren een deel van de grond op de kop moeten zetten. De veehouderij is daar nog niet mee bezig, dus ik adviseer alle loonwerkers om dat nu al onder de aandacht te brengen, zodat er ook straks ruimte blijft voor de mogelijkheid top grasland te creëren. Aan de andere kant hopen we dat er nog wat kan worden bijgeschaafd."

Extra-mengsels via CropSolutions

Het Extra-merk voor graszaadmengsels is overgenomen door CropSolutions. Dit is een samenwerking van een zestal coöperaties. Zij zullen exclusief de verschillende Extra-mengsels gaan vermarkten. Naast de bestaande mengsels komen zij dit jaar met drie extra mengsels. Dit zijn Extra Smakelijk Tetra, Extra Prik en Extra Power Hybride. Deze combinaties zijn gemaakt om in te spelen op de behoefte van de veehouders. De Extra Smakelijk Tetra is bedoeld voor maaien en beweiden op niet-droogtegevoelige gronden. De Extra Prik heeft een groter aandeel grassen met extra structuur. De Power Hybride is een productiemengsel dat in één tot twee jaar een hoge productie geeft. Vooral geschikt voor wisseltijd dus. De combinaties zijn verkrijgbaar bij Agrocultuur, AgruniekRijnvallei Plantaardig, CAV Agrotheek, CLTV Zundert, CZAV, De Samenwerking en ForFarmers.

Onkruidbestrijding snel rendabel

Naast slechte en ontbrekende grassen veroorzaakt vooral onkruid een slechte grasopbrengst. Onderzoek van Dow Agro Sciences geeft aan dat met name paardenbloemen en muur de opbrengst sterk verminderen, niet alleen in kilogrammen, maar ook in voederwaarde. Op een perceel met veel paardenbloemen en/of muur kan het opbrengstverlies aan drogestof en voederwaarde oplopen tot € 500,-.

Productspecialist Wim Boudeling vindt het moeilijk om precies aan te geven wanneer onkruid echt tot dit soort verliezen leidt. "In oudere proeven lag de grens op ongeveer vijf procent onkruid, maar dat was in tijden bij veel lagere prijzen. Momenteel hanteren we als richtlijn dat als er 3-4 onkruiden per m² staan een bestrijding rendabel is. Voor ridderszuring ligt deze grens natuurlijk lager, 1 op 25 m² is dan al een goede reden voor een bespuiting. Volgens Boudeling is het verstandig om grasland dat vooral wordt gemaaid ongeveer één keer per twee jaar te spuiten. Bij regelmatige beweiding kan dat verder oplopen naar één keer per drie tot vier jaar.

Hij adviseert loonwerkers wel om dit goed in de gaten te houden. "Een rondje in het voorjaar kan veel werk opleveren. Als loonwerker kun je ook adviseren om ieder jaar een deel van het weiland te spuiten. Dit uitgangspunt van kostenspreiding en goed graslandmanagement. De veehouder geeft namelijk zelf al aan dat hij de loonwerker als zijn belangrijkste adviseur beschouwt bij het graslandmanagement. Wie daar gebruik van maakt, kan extra werk scoren, maar zorgt ook voor goed basismateriaal in de kuil."